

**METODY I ZAŁOŻENIA ANALIZY ZGODNOŚCI
PLANOWANEGO DO WPROWADZENIA
OBOWIĄZKU ŚRÓDDZIENNEGO
Z ART. 26 UST. 2 BAL NC**

**Na podstawie Rozporządzenia
Komisji (UE) nr 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r.
ustanawiającego kodeks sieci dotyczący
bilansowania gazu w sieciach przesyłowych**

1. WPROWADZENIE

W dniu 16 kwietnia 2014 r. weszło w życie Rozporządzenie Komisji (UE) NR 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r. ustanawiające kodeks sieci dotyczący bilansowania gazu w sieciach przesyłowych (dalej: „Rozporządzenie” lub „BAL NC”). Rozporządzenie zawiera m.in. wytyczne odnośnie zasad bilansowania systemu oraz rozliczania ze Zleceniodawcą Usługi Przesyłowej (dalej: „ZUP”) z tytułu indywidualnego niezbilansowania. Operatorzy Systemów Przesyłowych w Unii Europejskiej (dalej: „UE”), w tym również Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. (dalej: „GAZ-SYSTEM” lub „OSP”), są zobligowani stosować zasady Rozporządzenia od dnia 1 października 2015 r.

Rozdział VI Rozporządzenia reguluje kwestie dotyczące wprowadzenia i stosowania przez OSP obowiązków śróddziennych. Na mocy art. 24 BAL NC możliwe jest nałożenie na użytkowników sieci obowiązków śróddziennych w celu zachęcenia ich do zarządzania pozycją śróddzienną, tak aby zapewnić systemową integralność sieci przesyłowej, jak również zminimalizować konieczność podejmowania przez OSP działań bilansujących.

Niniejszy dokument Metody i założenia analizy zgodności obowiązku śróddziennego z art. 26 ust. 2 BAL NC (dalej: „Metody i założenia”) został przygotowany przez OSP w celu wdrożenia w obszarze bilansowania gazu wysokometanowego grupy E (KSP_E) obowiązku śróddziennego. Metody i założenia są konsultowane z wszystkimi zainteresowanymi stronami, w tym użytkownikami sieci, Prezesem Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: „Prezes URE”), operatorami systemów dystrybucyjnych oraz operatorami systemów przesyłowych działającymi na sąsiadujących obszarach bilansowania. W niniejszym dokumencie przedstawiony został mechanizm planowanego obowiązku śróddziennego jak również wskazane metody i założenia leżące u podstaw analizy, która wykazała, że planowany do wprowadzenia obowiązek śróddzienny spełnia kryteria określone w art. 26 ust. 2 Rozporządzenia.

Po przeprowadzeniu konsultacji Metod i założeń, OSP przedstawi Prezesowi URE do zatwierdzenia ostateczną propozycję mechanizmu obowiązku śróddziennego wraz z zaleceniami dotyczącymi jego wdrożenia, w tym również w zakresie sugerowanych zmian Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej (dalej: „IRiESP”). Przedstawiając Prezesowi URE przedmiotowy dokument, OSP przygotowuje również analizę, o której mowa w art. 26 ust. 5 Rozporządzenia. Oba dokumenty zostaną opublikowane przez OSP.

Do niniejszego dokumentu stosuje się pojęcia i definicje określone przez OSP w obowiązującej IRiESP.

2. RODZAJE OBOWIĄZKÓW ŚRÓDDZIENNYCH

NC BAL reguluje możliwość stosowania przez operatorów systemów przesyłowych trzech typów obowiązków śróddziennych obejmujących odpowiednio: cały system, portfel bilansowy oraz punkt wejścia-wyjścia lub grupy takich punktów.

2.1. Obowiązek śróddzienny obejmujący cały system

Przedmiotowy obowiązek śróddzienny ma na celu zachęcenie użytkowników sieci do przestrzegania limitów operacyjnych sieci przesyłowej i określa:

- a) limity operacyjne sieci przesyłowej, w granicach których sieć przesyłowa musi pozostawać;
- b) działania, które mogą podjąć użytkownicy sieci, aby limity operacyjne sieci przesyłowej nie zostały przekroczone;
- c) działania bilansujące, które podejmuje operator systemu przesyłowego w przypadku zbliżenia się do limitów operacyjnych sieci przesyłowej lub ich osiągnięcia;
- d) przypisanie kosztów lub przychodów użytkownikom sieci lub wpływ na pozycję śróddzienną tych użytkowników sieci w związku z działaniami bilansującymi podjętymi przez operatora systemu przesyłowego;
- e) opłatę związaną z tym obowiązkiem, która musi opierać się na indywidualnej pozycji śróddziennej użytkownika sieci.

2.2. Obowiązek śróddzienny obejmujący portfel bilansowy

Przedmiotowy obowiązek śróddzienny ma na celu zachęcenie użytkowników sieci do utrzymywania ich indywidualnych pozycji w ciągu doby gazowej w granicach z góry określonego zakresu i określa:

- a) w odniesieniu do każdego portfela bilansowego - zakres, w granicach którego musi pozostawać ten portfel bilansowy;
- b) sposób określania powyższego zakresu;
- c) skutki dla użytkowników sieci, jakie pociągają za sobą wykroczenie poza wskazany zakres oraz, w stosownych przypadkach, szczegółowe informacje na temat sposobu ustalania odpowiedniej opłaty;
- d) opłatę związaną z tym obowiązkiem, która musi opierać się na indywidualnej pozycji śróddziennej użytkownika sieci.

2.3. Obowiązek śróddzienny obejmujący punkt wejścia-wyjścia

Przedmiotowy obowiązek śróddzienny ma na celu zachęcenie użytkowników sieci do ograniczenia przepływu gazu lub zmian przepływu gazu w określonych warunkach we wskazanych punktach wejścia-wyjścia i określa:

- a) limity dotyczące przepływu gazu lub zmiany przepływu gazu;
- b) punkt wejścia lub wyjścia albo grupy punktów wejścia lub wyjścia, w stosunku do których mają zastosowanie te limity;
- c) warunki, od których uzależnione jest obowiązywanie tych limitów;

d) skutki nieprzestrzegania limitów.

3. PLANOWANY DO WPROWADZENIA PRZEZ OSP OBOWIĄZEK ŚRÓDDZIENNY

3.1. Obowiązek śróddzienny obejmujący grupę punktów wejścia-wyjścia

W celu zachęcenia użytkowników sieci do zmiany przepływu gazu w określonych warunkach we wskazanych grupach punktów wejścia i wyjścia OSP planuje wprowadzić do stosowania obowiązek śróddzienny w obszarze bilansowania gazu wysokometanowego grupy E. Poniżej przedstawiono poszczególne elementy mechanizmu obowiązku śróddziennego.

3.1.1. Limit dotyczący zmiany przepływu gazu:

OSP planuje wprowadzić limit dotyczący przepływu gazu w fizycznym punkcie wejścia do sieci przesyłowej na połączeniu z państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej, który wyłącznie i bezpośrednio zasila międzysystemowy fizyczny punkt wyjścia na połączeniu z systemem dystrybucyjnym. Zatwierdzone nominacje, od których zależy przepływ gazu w takim punkcie nie będą mogły być mniejsze niż prognoza transportowa zgłoszona przez operatora systemu dystrybucyjnego zgodnie z postanowieniami IRiESP, dla międzysystemowego fizycznego punktu wyjścia na połączeniu z systemem dystrybucyjnym, który jest wyłącznie i bezpośrednio zasilany przez fizyczny punkt wejścia do sieci przesyłowej, którego limit dotyczy.

Wprowadzenie proponowanego limitu dotyczącego zmiany przepływu gazu zachęci użytkowników sieci do realizacji takiego przepływu gazu w danym punkcie, aby zapewnione były dostawy gazu do sieci dystrybucyjnej w ilościach zgłaszanych przez operatora systemu dystrybucyjnego.

3.1.2. Grupa punktów wejścia lub wyjścia, w stosunku do których obowiązek śróddzienny ma zastosowanie:

Obowiązek śróddzienny będzie miał zastosowanie do fizycznych punktów wejścia do sieci przesyłowej na połączeniu z państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej, które wyłącznie i bezpośrednio zasilają międzysystemowe fizyczne punkty wyjścia na połączeniu z systemem dystrybucyjnym. Obowiązek dotyczy punktów, dla których OSP nie ma możliwości podejmowania działań bilansujących na zasadach rynkowych.

Obowiązek śróddzienny będzie nałożony proporcjonalnie na użytkowników sieci, którzy korzystają z przydziału przepustowości (mocy umownej) w jakimkolwiek fizycznym punkcie wejścia do sieci przesyłowej zlokalizowanym na granicy państwa, na której zlokalizowany jest fizyczny punkt wejścia do sieci przesyłowej, na który nałożony będzie limit, o którym mowa w pkt. 3.1.1.

Powyższe rozwiązanie zapewni niezbędny przepływ gazu tak, aby realizowane było odpowiednie zasilanie tzw. obszarów wyspowych, do których nie jest możliwe fizyczne dostarczenie paliwa gazowego zakupionego na zasadach rynkowych w punkcie wirtualnym (np. na platformie obrotu). Obowiązek śróddzienny będzie dotyczył podmiotów, które - korzystają z przepustowości w fizycznych punktach wejścia do sieci przesyłowej zlokalizowanych na granicy z tym samym państwem co fizyczny punkt wejścia do sieci przesyłowej, którego obowiązek dotyczy.

3.1.3. Warunki, od których uzależnione jest obowiązywanie limitu, o którym mowa w pkt. 3.1.1:

Warunkiem stosowania limitu, o którym mowa w pkt. 3.1.1 jest złożenie przez wszystkich użytkowników sieci korzystających z punktu wejścia, którego obowiązek dotyczy, nominacji, których suma jest niższa niż prognoza transportowa złożona przez operatora systemu dystrybucyjnego zgodnie z postanowieniami IRIESP dla międzysystemowego fizycznego punktu wyjścia do systemu dystrybucyjnego, który jest bezpośrednio i wyłącznie zasilany z fizycznego punktu wejścia na połączeniu z państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej, którego limit dotyczy.

W przypadku, gdy suma nominacji dla punktu wejścia objętego obowiązkiem będzie wyższa lub równa prognozie transportowej danego operatora systemu dystrybucyjnego limit, o którym mowa w pkt. 3.1.1 nie będzie miał zastosowania i użytkownicy sieci nie będą motywowani do zapewnienia dodatkowego przepływu gazu.

Jednocześnie należy wskazać, iż brak prognozy transportowej w tym punkcie oznacza, że operator systemu dystrybucyjnego w danej dobie gazowej nie wymaga zasilania z punktu wejścia objętego obowiązkiem w celu zapewnienia dostaw do odbiorców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej zasilanej z tego punktu.

3.1.4. Skutki nieprzestrzegania limitów:

W przypadku, gdy limit, o którym mowa w pkt. 3.1.1, nie będzie przestrzegany OSP będzie pobierał od użytkowników sieci opłatę motywacyjną. Przedmiotowa opłata będzie naliczana od różnicy pomiędzy obowiązującym limitem przepływu gazu, a nominacją zatwierdzoną dla danego użytkownika sieci. Tak ustalona różnica zostanie pomnożona przez czterokrotność wartości CSRB dla doby gazowej, w której nie przestrzegano limitów.

Opłata, o której mowa powyżej nie będzie pobierana w przypadku, gdy pomimo nieprzestrzegania limitu, o którym mowa w pkt. 3.1.1, suma alokacji w fizycznym punkcie wejścia do sieci przesyłowej, którego limit dotyczy, dla danej doby gazowej jest większa lub równa faktycznej ilości paliwa gazowego odebranego w odpowiednim międzysystemowym fizycznym punkcie wyjścia do systemu dystrybucyjnego. Powyższe rozwiązanie pozwoli uniknąć sytuacji, w której opłaty są pobierane od użytkowników sieci pomimo, iż zapewniony był niezbędny przepływ gazu w fizycznym punkcie wejścia do sieci przesyłowej na poziomie umożliwiającym zachowanie bilansu fizycznego.

4. METODY I ZAŁOŻENIA ANALIZY ZGODNOŚCI OBOWIĄZKU ŚRÓDDZIENNEGO Z ART. 26 UST. 2 BAL NC

4.1. Obowiązek śróddzienny i powiązana z nim opłata śróddzienna o ile istnieje, nie mogą tworzyć nieuzasadnionych barier dla handlu transgranicznego i wchodzenia na odpowiedni rynek przez nowych użytkowników sieci.

Przyjęte na potrzeby niniejszej analizy kryterium oceny, czy planowany obowiązek śróddzienny stanowi bariery dla rozwoju rynku, dotyczy analizy w zakresie występowania negatywnych skutków stosowania obowiązku śróddziennego w równym dostępie do mechanizmów funkcjonujących na danym rynku.

Po przeprowadzeniu analizy wpływu na wejście nowych użytkowników sieci na odpowiedni rynek, w tym ewentualnego nadmiernie niekorzystnego oddziaływania na takie wejścia, dojść należy do wniosku, że proponowany obowiązek śróddzienny nie stwarza barier dla handlu transgranicznego i wchodzenia na rynek nowych użytkowników sieci. Z uwagi na fakt, iż obowiązek śróddzienny dotyczy jedynie obszarów sieci przesyłowej zasilanych z terenu państw niebędących członkami Unii Europejskiej (de facto z Białorusi) należy negatywnie ocenić potencjał wejścia na polski rynek gazu podmiotów funkcjonujących na tych rynkach. Niezależnie od powyższego należy wskazać, iż planowany obowiązek śróddzienny dotyczy wprowadzania gazu do polskiego systemu przesyłowego, a więc nie ogranicza możliwości wchodzenia nowych podmiotów na polski rynek gazu.

OSP badając skutki wprowadzenia obowiązku śróddziennego analizował, czy jego wprowadzenie ograniczy przepływy gazu między państwami (ograniczenia handlu transgranicznego). W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono, iż planowany obowiązek śróddzienny polegający na wprowadzeniu limitu w zakresie minimalnego przepływu gazu nie będzie w żaden sposób ograniczał przepływu transgranicznego.

4.2. Obowiązek śróddzienny stosuje się tylko wówczas, gdy użytkownicy sieci otrzymują przed nałożeniem ewentualnej opłaty śróddziennej odpowiednie informacje dotyczące ilości odbieranych przez nich i ilości przez nich dostarczanych oraz dysponują odpowiednimi środkami, aby móc zarządzać swoją pozycją śróddzienną i narażeniem na te koszty.

W kwestii dostępu do informacji, które umożliwią użytkownikom sieci zarządzanie w odpowiednim czasie ich pozycjami śróddziennymi wskazać należy, że OSP planuje przekazywać użytkownikom sieci niezbędne informacje dotyczące zatwierdzonej prognozy transportowej OSD dla międzysystemowego fizycznego punktu wyjścia do systemu dystrybucyjnego, który jest bezpośrednio i wyłącznie zasilany z fizycznego punktu wejścia na połączeniu z państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej, którego obowiązek śróddzienny dotyczy. W przypadku, gdy z punktu wejścia objętego obowiązkiem śróddziennym korzystać będzie wyłącznie jeden użytkownik sieci, będzie on zobowiązany do odpowiedniego dostosowania swoich nominacji bez dodatkowego wezwania ze strony OSP. Natomiast w sytuacji, kiedy z punktu wejścia objętego obowiązkiem śróddziennym korzystać będzie więcej niż jeden użytkownik sieci, poza informacją o prognozie transportowej operatora systemu dystrybucyjnego, w przypadku spełnienia warunku obowiązywania limitu, o którym mowa w pkt. 3.1.3, OSP będzie wzywał użytkowników sieci do odpowiedniej zmiany przepływu gazu poprzez zmianę nominacji. Wraz z wezwaniem OSP będzie wskazywał poszczególnym użytkownikom sieci, w jakim zakresie ma zmienić przepływ gazu poprzez wskazanie jaką wartość powinna przyjąć renominacja poszczególnych użytkowników sieci z zachowaniem proporcjonalności, o której mowa w pkt. 3.1.2.

Dodatkowo, z uwagi na specyfikę wprowadzanego rozwiązania, OSP planuje uniemożliwić zmianę zatwierdzonej dla danej doby gazowej prognozy transportowej OSD dla danego międzysystemowego fizycznego punktu wyjścia do systemu dystrybucyjnego. Powyższe oznacza, że użytkownik sieci objęty obowiązkiem będzie miał zarówno informację jak również wystarczającą ilość czasu, aby na podstawie tej informacji podjąć wszystkie niezbędne działania zmierzające do realizacji obowiązku.

4.3. Najważniejsze koszty, jakie użytkownicy sieci ponoszą w związku ze

swoimi obowiązkami dotyczącymi bilansowania, dotyczą ich pozycji na koniec doby gazowej.

Planowany obowiązek śróddzienny obejmuje wprowadzenie opłaty w przypadku niedotrzymania określonych limitów. Weryfikacja czy użytkownik sieci wypełnił określone w obowiązku śróddziennym limity przeprowadzona będzie dla poszczególnych dób gazowych, a więc konieczność ponoszenia opłaty będzie zależna od nominacji, które złożyli dla danej doby gazowej. Jeżeli w danej dobie gazowej nominacja użytkownika sieci dla fizycznego punktu wejścia na połączeniu z państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej, którego obowiązek śróddzienny dotyczy, jest co najmniej taka sama dla poszczególnych godzin tej doby jak prognoza transportowa OSD dla danego międzysystemowego fizycznego punktu wyjścia do systemu dystrybucyjnego, to obowiązek śróddzienny nie ma zastosowania, a opłata nie jest pobierana. Co więcej, obowiązek śróddzienny przewiduje możliwość braku pobierania opłat, w przypadku, gdy pomimo nieprzestrzegania limitów, suma alokacji w fizycznym punkcie wejścia do sieci przesyłowej, którego limit dotyczy jest większa niż dobową ilość zmierzona dla odpowiedniego międzysystemowego fizycznego punktu wyjścia do systemu dystrybucyjnego.

4.4. Opłaty śróddzienne odzwierciedlają w jak największym stopniu koszty operatora systemu przesyłowego z tytułu działań bilansujących podejmowanych przez niego w związku z obowiązkiem śróddziennym.

Kalkulacja opłaty za niedotrzymanie limitów określonych w ramach obowiązku śróddziennego została oparta w głównej mierze na potencjalnych kosztach działań bilansujących, które musiałby ponieść OSP w przypadku, gdyby obowiązki śróddzienne nie zostały wprowadzone lub w przypadku, gdy limity określone w obowiązku śróddziennym nie byłyby przestrzegane. Z analiz dotyczących kosztów korzystania z usług bilansujących, opłat związanych z korzystaniem z przepustowości, oceny płynności rynku (rynek gazu na Białorusi), w tym ilości uczestników rynku gazu, wynika, iż ukształtowanie opłaty za niedotrzymanie limitów określonych w obowiązku śróddziennym w oparciu o czterokrotność CSRB jest rozwiązaniem adekwatnym do potencjalnych kosztów OSP.

4.5. Obowiązek śróddzienny nie może prowadzić do zerowej pozycji niezbilansowania użytkownika sieci w ramach rozliczeń podczas tej doby gazowej.

Z przeprowadzonych przez OSP analiz wynika, iż planowany do wprowadzenia obowiązek śróddzienny nie prowadzi od zerowej pozycji niezbilansowania użytkownika sieci w ramach rozliczeń podczas doby gazowej. OSP analizował, czy w sytuacji stosowania obowiązku śróddziennego użytkownik sieci może pozostawać niezbilansowany w przypadku:

- Utrzymywania limitów określonych w obowiązku śróddziennym; albo
- Braku utrzymywania tych limitów.

W obu przypadkach OSP stwierdził, iż planowany obowiązek śróddzienny nie ma wpływu na pozycję bilansową użytkownika sieci. Fakt realizacji obowiązku śróddziennego nie wiąże się bowiem z pozycją bilansową. Z analiz OSP wynika, iż możliwe jest wystąpienie sytuacji, w której pomimo realizacji obowiązku śróddziennego (i braku opłaty związanej z niedotrzymaniem limitów) użytkownik sieci może być niezbilansowany.

4.6. Korzyści z wprowadzenia obowiązku śróddziennego w postaci ekonomicznej i efektywnej eksploatacji sieci przesyłowej przeważają nad ewentualnymi niekorzystnymi skutkami, w tym dla płynności obrotu w wirtualnym punkcie obrotu.

Przeprowadzając analizę pod kątem konieczności wprowadzenia obowiązku śróddziennego, z uwzględnieniem charakterystyki sieci przesyłowej i elastyczności, do której operator systemu przesyłowego ma dostęp poprzez kupno i sprzedaż standardowych produktów krótkoterminowych lub wykorzystanie usług bilansujących zgodnie z rozdziałem III Rozporządzenia, OSP oparł się na ocenie możliwości funkcjonowania mechanizmów rynkowych i bezpieczeństwa dostaw w aspekcie infrastruktury, struktury zasilania oraz uwarunkowań funkcjonowania mechanizmów rynkowych.

W ramach prowadzonych analiz poddano ocenie, które rozwiązanie – brak obowiązku śróddziennego i próba podejmowania działań zaradczych przez OSP albo wprowadzenie do stosowania obowiązku śróddziennego - będzie bardziej korzystne z punktu widzenia ekonomicznej i efektywnej eksploatacji sieci przesyłowej.

Należy wskazać, iż punkty objęte obowiązkiem śróddziennym wchodzą w skład większego obszaru bilansowego (obszar bilansowania gazu wysokometanowego grupy E). Planowany do wprowadzenia obowiązek śróddzienny będzie stosowany jedynie w tym jednym obszarze bilansowania tj. obszarze bilansowania gazu wysokometanowego grupy E. Podkreślenia wymaga jednak fakt, iż proponowany obowiązek śróddzienny będzie miał zastosowanie jedynie do tzw. obszarów wyspowych tj. fragmentów sieci przesyłowej, które zasilane są jedynie z jednego punktu wejścia. W takich obszarach OSP ma ograniczone narzędzia do fizycznego bilansowania systemu przesyłowego. W ocenie OSP, z dostępnych mechanizmów regulacyjnych wprowadzenie obowiązku śróddziennego jest w chwili obecnej optymalnym rozwiązaniem z punktu widzenia ekonomiki i efektywności pracy sieci przesyłowej.

Alternatywą dla wprowadzenia obowiązku śróddziennego byłoby wyodrębnienie kolejnego obszaru bilansowania co wymagałoby stworzenia nowego punktu wirtualnego, dedykowanych narzędzi na platformie obrotu oraz szczegółowych zasad dotyczących bilansowania w tym nowym obszarze bilansowania. W opinii OSP z uwagi na lokalny charakter (niskie wolumeny dostaw i odbiorów) jak również zasilanie takiego obszaru wyłącznie z poza Unii Europejskiej, nie istnieją warunki dla uruchomienia mechanizmów i rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo dostaw.

Z kolei analizując wpływ wprowadzenia obowiązku śróddziennego na hurtowy rynek gazu dla transakcji krótkoterminowych, w tym na jego płynność należy poddać ocenie wpływ zastosowania tego obowiązku pod kątem bezpieczeństwa funkcjonowania sieci w sytuacjach braku płynności dla produktów lokalizowanych. Korzyścią zastosowania proponowanego obowiązku śróddziennego jest zapewnienie dostaw do odbiorców zasilanych wyłącznie z obszaru sąsiadującego niezależnie od dostępności na platformie obrotu produktów lokalizowanych. Chroni to zarówno sieć przesyłową jak i dystrybucyjną od niekontrolowanych spadków ciśnień, a także zapowietrzenia sieci. Niezależnie od powyższego stosowanie obowiązku nie ma wpływu na płynność hurtowego rynku. Fakt utrzymania limitów określonych w obowiązku śróddziennym nie ma jakiegokolwiek wpływu ani na wolumen dostępny na platformie obrotu (wskazany poniżej argument lokalnego charakteru obowiązku śróddziennego – niskie wolumeny) ani na rodzaj produktów, w ramach których gaz na platformie obrotu jest sprzedawany.